

Fries
Erfgoed
Collectief

Uitnodiging

Kennissessie 3

Verbeteren landschapselementen en agroforestry

Groen Parklandschap Trynwâlden

Gebiedsperspectief en gebiedsplan in het kader van het GLB

Donderdag 16 oktober 2025 van 13.30 tot 17.00 uur

Locatie: Dorpshuis Aldtsjerk, Van Sminiaweg 68, 9064 KE Aldtsjerk

Kenmerk 755 04 500

Datum 11 september 2025

Wat gaan we doen?

Landschapselementen zijn al eeuwenlang onmisbaar in de agrarische wereld. Ze markeren perceelgrenzen, bieden voedsel en helpen bij plaagbestrijding. Dankzij hun lange geschiedenis en diversiteit zijn deze elementen verweven met de regionale identiteit.

Toon minder

Door schaalvergroting zijn veel landschapselementen en daarmee de bijbehorende flora en fauna verdwenen. Toch blijven deze elementen een stabiele factor in het landelijke gebied. Ze bestaan vaak uit bosschages en houtopstanden en vormen kleine stukjes natuur in een cultuurlandschap.

Voordelen voor Flora en Fauna

Landschapselementen bieden veel voordelen voor verschillende soorten dieren:

- Voedsel
- Schuilplaatsen
- Nestgelegenheden

Daarnaast zorgen ze voor gradiënten in het gebied en vormen ze een netwerk van corridors, waardoor soorten zich kunnen verplaatsen en populaties kunnen uitwisselen.

Activiteiten agroforestry en herstel van landschapselementen

- Het in kaart brengen van karakteristieke landschapselementen, hakhout, singels en lanen en het groene erfgoed,
- Verkennen van kansen voor de kwaliteits- en vitaliteitsverbetering van het groene erfgoed, hakhout- en lanenherstel

- Verkennen van kansen voor de verdwenen staten- en stincenterreinen en de aanleg van voedselbos/ boomgaarden
- Verkennen van kansen voor agroforestry als nieuwe vormen van landbouw (voedselbossen, voederhagen, andere teelten, biodiversiteit).

-

Werkzaamheden:

- Analyseren van verschillende bestaande beheerplannen voor groen erfgoed, historische boscomplexen, lanen en houtwallen
- Verkennen van kansen voor verdwenen staten terreinen
- Conclusies voor gebiedsopgaven

Hoe gaan we het doen?

De kennissessies bestaan uit kennismaking, een introductie en het benoemen van de urgentie in het gebied, wie is probleem eigenaar en is bereid tot samenwerken, de dialoog als het gaat om tegenstrijdige belangen, agenderen van de gebiedsopgaven en de dilemma's; benoemen van het gebiedsperspectief (kansen) en het vertalen naar maatregelen op korte termijn. Per thema wordt een kaartlaag voor het gebiedsperspectief (Adobe InDesign-bestand) inclusief een toelichting gemaakt door het Fries Erfgoed Collectief. Voor het gebiedsplan met maatregelen voor de korte termijn wordt een GIS-kaart opgesteld door derden, inclusief een kostenraming.

Onderdeel van de opdracht is een samenwerkingsovereenkomst met een penvoerder voor het vervolgproces, uitvoeren van de maatregelen voor de korte termijn en een uitvoeringsagenda voor de langere termijn.

Betrokken partijen

De beoogde organisatiestructuur is dat de

penvoerder

- Stichting Fries Erfgoed Collectief begeleidt het proces en de planning om tot een gebiedsperspectief voor het verbeteren van het bodem- en watersysteem te komen samen met

projectpartners

- Walter Klerks, mede organisator van deze sessie en levert kennis
- IFG
Stefien Smeding
- SBB
Bram Verhave
- Gemeente Tytsjerksteradiel,
Anouk Giezen
- Landbouwers
Firma Veenstra en belanghebbende organisaties
- LBF
Dennis Worst

Bijlage

Wat is agroforestry?

Agroforestry, of boslandbouw, is een verzamelnaam voor landbouwsystemen waarin bewust gestreefd wordt naar het introduceren van bomen en struiken op percelen met akkerbouwgewassen of grasland. De combinatie van verschillende teelten leidt tot ecologische en economische interacties die het geheel groter maken dan de som van de monotelten.

Agroforestry biedt economisch en ecologisch gezien tal van voordelen:

- Maximale ruimtebenutting (zowel horizontaal als verticaal)
- Efficiënter nutriënten- en watergebruik (o.a. door diepere beworteling)
- Bij juiste soortenkeuze, positieve interactie tussen gewas en bomen (bijvoorbeeld door stikstofaanmaak, rondpompen nutriënten, organische stofopbouw, schaduw bij extreme temperaturen, natuurlijke onderdrukking plaagorganismen)
- Minder kunstmest en bestrijdingsmiddelen nodig
- Organische stof opbouw in de bodem
- Koolstofvastlegging in boom en bodem
- Gevarieerder landschap
- Meer biodiversiteit
- Minder risico met extreem hoge temperaturen of neerslaghoeveelheden

Bomen en struiken kunnen op verschillende manieren gecombineerd worden met andere landbouwactiviteiten. Er zijn drie hoofdgroepen te onderscheiden, maar ook allerlei tussenvormen zijn denkbaar.

Akkerbouw of tuinbouw met houtige gewassen

In Nederland zien we deze vorm van agroforestry nog niet zo vaak. Dit heeft te maken met de lichtconcurrentie voor de akkerbouwgewassen die optreedt door de bomen. In Frankrijk zijn er wel voorbeelden van bedrijven die een succesvolle combinatie weten te maken van akkerbouw met houtproductie. Deze vorm van agroforestry wordt ook rijenteelt (of alley cropping) genoemd, omdat de bomen meestal op rijen staan.

Veehouderij met houtige gewassen

Dit systeem zien we in grote delen van Europa. Denk aan de 'dehesas' in Spanje met kurkeiken en varkens. Tegenwoordig zien we in Nederland veel ontwikkelingen in de pluimveehouderij, waar de kippenuitloop wordt gecombineerd met fruit of houtproductie. Maar denk ook aan hoogstamboomgaarden die van oudsher werden begraasd. De bomen leveren fruit en hout, koeien of schapen grazen onder de bomen. Op deze manier zijn de dieren beschermd tegen felle zon en wind. Door grassen te kiezen die goed in de schaduw kunnen groeien blijft de grasproductie op peil. Tegenwoordig is de combinatie van grasland voor koeien (melkvee/vleesvee) met walnoten en/of hazelnoten op verschillende locaties in ontwikkeling.

Bomen met vee en gewassen

Dit is een tussenvorm van de twee bovenste typen van agroforestry, waarbij er houtige gewassen, eenjarige teelten en veehouderij met elkaar worden verweven. Het vee kan ook slechts tijdelijk ingezet worden op de percelen.

Voedselbossen

Voedselbossen zijn complexere systemen waarbij veel soorten gewassen, heesters en bomen in verschillende lagen groeien. Kijk op www.voedselbosbouw.nl voor meer informatie.

Op dit moment is er in Nederland een zoektocht gaande naar allerlei nieuwe combinaties van gewassen en dieren met houtige gewassen, gecombineerd met het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen.